

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

تجزیه و تحلیل پارامترهای کیفیت فضاهای شهری موثر بر توسعه ی پایدار شهری (محدودۀ مورد مطالعه : منطقه ۱ شیراز)

مژگان انصاری^۱، احسان اسکندر پور^۲

۱- کارشناسی ارشد شهرسازی گرایش طراحی شهری

۲- کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری

چکیده

با شروع قرن ۲۱ بسیاری از صاحب نظران حوزه معماری و شهرسازی از افت در عرصه‌های عمومی و حتی مرگ فضاهای جمعی مباحثشان را مطرح نموده اند و علت آن را افت دائم کیفیت در فضاهای شهری ذکر نموده اند. اخیراً کیفیت فضاهای عمومی به طور فزاینده‌ای به صورت یک عنوان پژوهشی مهم در رشته‌های گوناگون توسعه شهری مطرح گردیده است. در قرن اخیر ورود ماشین به فضاهای شهری و افزایش آلودگی ها، رویکردی به نام توسعه پایدار را مطرح نموده که بر احیای مجدد محلات و فضاهای محلی تاکید می نماید و توجه به عناصر و کیفیت های این فضاها را از مسائل مهم در ایجاد پویایی و سرزندگی شهر ذکر می نماید. این پژوهش با هدف تجزیه و تحلیل پارامترهای کیفیت فضاهای شهری موثر بر توسعه ی پایدار شهری در منطقه ۱ شیراز انجام گرفته است. روش پژوهش حاضر از نوع کاربردی - همبستگی می باشد. جامعه آماری، کلیه ساکنین منطقه ۱ شیراز تشکیل می دهند که از بین جامعه ۳۸۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیده اند. برای جمع آوری داده ها، از پرسشنامه محقق بر اساس شاخص های کیفیت فضاهای شهری در جهت توسعه ی پایدار شهری ساخته و با توجه به نگرش ساکنین محله به این مقوله انجام پذیرفته است. پایایی پرسشنامه ها با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفته است. در تحلیل آماری از آزمون کولموگروف اسمیرنوف و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج حاصل از تحلیل داده ها بیانگر آن است که بر طبق فرضیه اول بین عوامل اقتصادی در فضاهای شهر با توسعه پایدار شهری ، سطح معناداری ۰/۰۰۵ حاصل گردیده است. بنابراین رابطه معناداری برقرار می باشد. بر طبق فرضیه دوم بین تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر با توسعه پایدار شهری ، سطح معناداری ۰/۰۰۳ حاصل شده است . بنابراین رابطه معناداری برقرار می باشد. لذا فرضیه های پژوهش ثابت گردید. بر طبق فرضیه سوم بین عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر با توسعه پایدار شهری ، سطح معناداری ۰/۰۰۳ به دست آمده است و لذا رابطه معناداری برقرار می باشد. بر طبق فرضیه چهارم بین عوامل محیطی در فضاهای شهر در فضاهای شهر با توسعه پایدار شهری ، سطح معناداری ۰/۰۰۳ حاصل شده است . بنابراین رابطه معناداری برقرار می باشد.

واژه های کلیدی: شاخص های کیفیت، فضاهای شهری ، توسعه ی پایدار شهری ، شهر شیراز، منطقه ۱ شیراز.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱- مقدمه و بیان مساله

به بلندای تاریخ فضاهای شهری نقش مهمی در زندگی اجتماعی - اقتصادی ساکنان خود داشته اند و به عنوان مرکز ارتباط و تحول در شهرها نقش ایفا نموده‌اند. به همراه تغییرات ایجاد شده در دوران مدرن که در برگیرنده تمامی ابعاد زندگی و سکونت صورت بوده اند، بخش عمده فضاهای شهری به مکان های سودا زده تبدیل شده است و تحت تأثیر نیروهای بازار در خدمت منافع جریان های محدود قرار گرفته اند. به بیان دیگر، عقلانی سازی که از ثمرات دوره روشنگری می باشد، به عقلانیت روش ها، ابزار و فن آوری محدود گردید. انعکاس این عقلانیت یک سو به «عقلانیت ابزاری»، و نمود آن را می توان در دیالکتیک انسان، جامعه و طبیعت جستجو نمود که نتیجه آن، تلاش انسان برای غلبه بر طبیعت و وارد کردن خسارت های فراوان به آن می باشد؛ نگرانی هایی که الگوی توسعه پایدار، امروزه از آن سخن به زبان آورده می شود.

نیروها و مؤلفه های گوناگونی همچون نیروهای طبیعی مثل آب، توپوگرافی زمین، باد، فن آوری ساخت یا نیروهای اقتصادی و جریان های سرمایه، نیروهای سیاسی و جریان های قدرت، نیروهای اجتماعی یا نهادهای مدنی، بافت شهری را همواره تحت تأثیر خود قرار داده اند. لذا فضاهای شهری نیز نمودی از زندگی و شرایط اجتماعی - اقتصادی ساکنین آن می باشند. فضاهای شهری عصر مدرن مثل: فضاهای شهری پیش مدرن نشان گر زندگی همان دوره یعنی دوره سرعت و ماشین، تسلط نیروهای اقتصادی بر امور و نشان دهنده استثمار طبیعت و بحران های اجتماعی می باشند. فضاهای شهری در صورتی بخواهند یک فضای پایدار باشند که بتواند در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی جامعه نقش ایفا کند، بایستی اندیشه غالب زمانه نیز در این جهت قرار گیرد، چرا که فضای شهری، محصول زمانه خویش هستند و در همین راستا، ساختارهای ذهنی و عقلانی جامعه می تواند اساس شکل گیری و تسلط گفتمان پایداری را فراهم سازند. یکی از چالش هایی که امروزه توسعه پایدار با آن روبرو می باشد، تقلیل این بحث به تغییرات فن آورانه برای استفاده از انرژی های بومی یا تغییرات سطحی امثال آن است که خود زمینه ناکارآمدی توسعه پایدار را فراهم آورده است (Hillier, ۲۰۲۲) چندین عامل با یکدیگر همسو موجب شدند تا توسعه به عنوان پروژه جهانی مطرح گردد. یکی از مهم ترین آنان را بازسازی های پس از جنگ جهانی دوم و دیگری، جنگ جهانی دوم و گفتمان آزادی خواهی و دموکراسی آن در برابر فاشیسم بودند که توجیه فکری برای استعمار را تضعیف کردند (Wironen, ۲۰۱۷, ۱۱).

امروزه عقلانیت به عنوان ابزاری مدرن و نگاه کثرت گرا به مفهوم توسعه، موجب صدمات اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی فراوانی گردیده و لزوم توسعه پایدار شهرها روز به روز اهمیت بیشتری پیدا کرده است (WCED, ۲۰۱۸, ۴۳).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲- فرضیات

- انتظار می رود پارامترهای اقتصادی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.
- انتظار می رود پارامترهای تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.
- انتظار می رود پارامترهای اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.
- انتظار می رود پارامترهای محیطی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.

۳- روش حل مساله

در این پژوهش از روش های توصیفی، تحلیل تجربی، آماری و ... به صورت توأمان استفاده شده است. روش گردآوری داده ها :
۱- روش های کتابخانه ای و اسنادی ، ۲- روش های میدانی مورد استفاده قرار گرفته است.
ابزارهای مورد استفاده برای گردآوری داده ها از دو پرسشنامه محقق ساخته شاخص های کیفیت فضاهای شهری (عوامل اجتماعی، اقتصادی، محیطی و تعاملات اجتماعی) و توسعه پایدار شهری می باشند. روش تجزیه و تحلیل در این پژوهش به این صورت است که ابتدا با استفاده از برداشت های میدانی به جمع اوری اطلاعات و داده های اولیه پرداخته و سپس در مرحله طرح مباحث نظری و اصول و مبانی کیفیت فضاهای شهری و توسعه پایدار از مطالعات کتابخانه ای بهره مند شده ایم و در نهایت جهت استخراج اطلاعات و سپس تحلیل و برنامه ریزی از نرم افزاری آماری نظیر spss نسخه ۲۸ استفاده گردیده است.

۴- مبانی نظری

۴-۱- تعریف کیفیت

معنای لغوی واژه ی "کیفیت" در فرهنگ فارسی عمید "چگونگی، چونی، صفت و حالت چیزی" عنوان گردیده است. در زبان انگلیسی واژه ی "کیفیت" به ماهیت، نوع، یا خصوصیت یک شی اشاره می کند. فرهنگ انگلیسی آکسفورد در ذیل واژه ی "کیفیت" چهار معنا به ترتیب زیر ارائه می نماید: درجه خوبی و ارزش چیزها، خوبی و کمال به مفهوم عام، صفات و خصوصیات، جنبه ی ویژه و علائم ممیزه (فرهنگ لغات آکسفورد، ۲۰۱۶: ۵۷۹).

۴-۲- فضای شهری

فضای شهری صرفا به طور بیرونی یا درونی قابل تمایز نیست. در عوض، از دیدگاه طراحی شهری، بهتر است تمایز بین چهار گونه فضای بیرونی وجود داشته باشد که از لحاظ دسترسی عبارتند از: فضای عمومی، نیمه عمومی، نیمه خصوصی، خصوصی (Biddulph, ۲۰۱۷, p. ۴۳).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۴-۳- توسعه پایدار

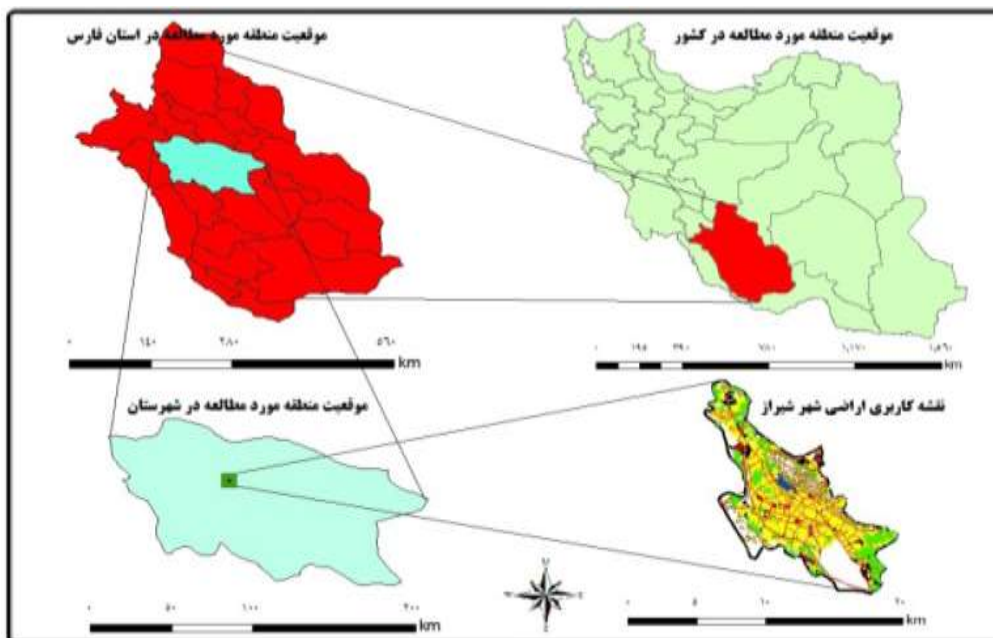
به اعتقاد برخی، این تعریف از توسعه پایدار در بردارنده ابهامی است که منجر به چالش و کج فهمی در توسعه پایدار شده است (Wironen, ۱۹۸۷: ۴۳). "لوک" اشاره می کند که این تعریف در اشاره به نیازهای افراد در حال حاضر، شکست خورده است و اینکه آیا آنها نیاز هستند یا خواسته و یا اینکه کجا و چگونه توسعه می تواند این نیازها را تأمین کند (luke, ۲۰۱۵). در دل این تعریف مبهم، انبوهی از بحث های اجتماعی و سیاسی نهفته است. هابرماس، مکتب مدرن را اینگونه طبقه بندی می کند: محافظه کاران جوان (مدرنیست های غیر انتقادی)، محافظه کاران قدیم (پیش مدرنیست ها) و نومحافظه کاران (ضد مدرنیست ها) (هابرماس، ۲۰۱۷). جهت گیری هر کدام از این جریان ها نسبت به توسعه پایدار متفاوت است. بیشتر پروژه هایی که در لوای توسعه پایدار انجام شده، می تواند زیر عنوان مدرنیست های غیر انتقادی دسته بندی شود (۱۱: ۲۰۰۷ Wironen). این گروه تعهدات مدرن را پذیرفته اند و با مکانیسم های آن چالش جدی ندارند. به اعتقاد آنها، با رویکرد تکنولوژیک نسبت به معضلات زیست محیطی، می توان به چالش های ایجادشده در این حوزه پاسخ گفت. «آدامز» اشاره می کند که «آینده مشترک ما» بر پایه پارادایم موجود شمال صنعتی قرار گرفته است (Adams, ۲۰۲۲: ۲۱۱).

۵_ محدوده مورد مطالعه

شهر شیراز به عنوان مرکز استان فارس و کلان شهر منطقه جنوب در طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۲۶ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۳۶ دقیقه طول شرقی و ۲۹ درجه و ۳۶ دقیقه تا ۲۰ درجه و ۳۴ دقیقه عرض شمالی و در ارتفاع ۱۴۸۶ متری از سطح دریا و در فاصله ۴۱۹ کیلومتری پایتخت قرار دارد. شهر شیراز به طول ۴۰ کیلومتر و عرض حدود ۳۰ کیلومتر با مساحت ۱۲۶۸ کیلومتر مربع سومین شهر ایران از نظر وسعت پس از تهران و مشهد می باشد (زمانی، ۱۳۸۷: ۷۸). از نظر دین و زمان، ۹۹ جمعیت شیراز را مسلمانان تشکیل می دهند (نگهداری، ۱۳۸۱: ۵۵). اما دین های دیگری همچون مسیحی با اقلیتی حدود ۶۰۰۰ هزار تن در این شهر زندگی می کنند. زبان بیشتر مردم فارس، فارسی است و به گویش های مختلف محلی صحبت می کنند. پاره ای از قومیت های ساکن در فارس نیز به زبان های غیر فارسی صحبت می کنند. زبان ایل قشقایی، ایل بهار لو، ایل ایتالو و طایفه هایی مانند خلیج، قرایی، شاهسون و افشار... ترکی است و ایل عرب فارس به عربی صحبت می کند. در شمال شهرستان شیراز شهرستان های مرودشت و سپیدان واقع اند و در جنوب آن شهرستان های فیروزآباد و جهرم قرار گرفته اند. شهرستان های نی ریزه استهبان وفا و در شرق شهرستان شیراز و شهرستان کازرون در غرب آن شهرستان قرار دارند (ساجدی فرد، ۱۳۸۷: ۸).

مساحت کنونی منطقه یک شهرداری شیراز ۴،۲۳۵ هکتار می باشد که این مساحت جمعیت ۵۱۳،۱۵۹ نفر (۴۵،۶۵۴ خانوار) را در خود جای داده است. (سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵) ..

از ویژگی های بارز این منطقه مرکزیت شهری - وجود بزرگترین مراکز تجاری در سطح منطقه ، بزرگترین پارک حاشیه ای (چمران) و بوستان های اصلی شهر ، اماکن تاریخی فرهنگی همچون باغ ارم و باغ عفیف آباد و وجود بیش از ۸۰٪ مراکز اداری می باشد (ساجدی فرد، ۱۳۸۷: ۱۰).

نقشه ۱: موقعیت محدوده شیراز در کشور ، استان و شهرستان (ماخذ: طراحی نگارنده)

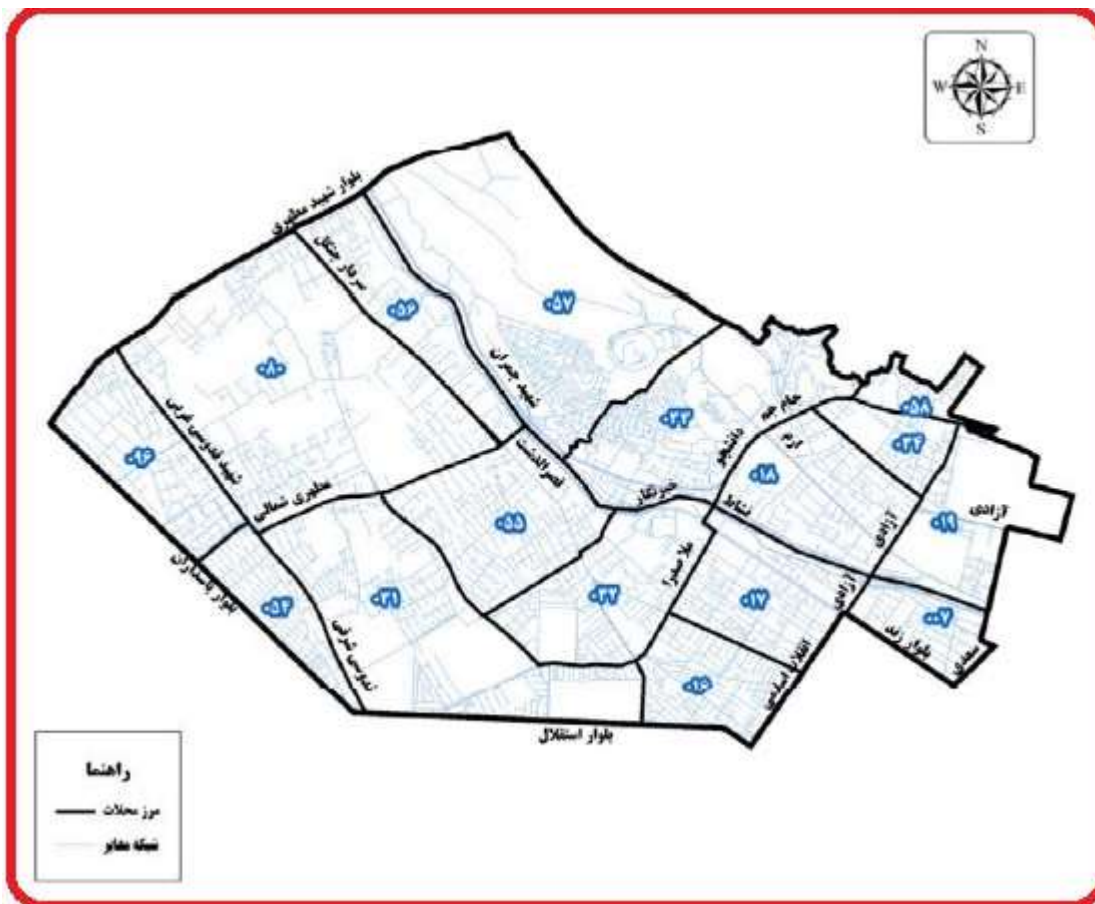
در ادامه به معرفی منطقه یک پرداخته می شود.

جدول ۱: شناسنامه منطقه ۱

ترکیم	مساحت		خانوار		جمعیت			ناحص	تعداد محله	نام منطقه		
	نسبت به شهر	کل	بند	تعداد	نسبت جسی	زن	مرد					
خانوار	نسبت به شهر	کل	بند	تعداد	نسبت جسی	زن	مرد	نسبت به شهر	کل	ناحص	تعداد محله	نام منطقه
۱۹،۱	۶۱،۴	۱۱،۳٪	۲،۵۶۷	۴،۲۳۵	۰،۹۳	۸۱،۴۴۲	۷۶،۱۴۲	۱۰،۱٪	۱۵۷،۶۳۴	منطقه	۱۶	۱

(منبع: دفتر برنامه ریزی و بودجه، ۱۴۰۱، ۱۰۷)

نقشه ۲: محدوده محلات منطقه ۱ شهرداری شیراز

(منبع: دفتر برنامه ریزی و بودجه، ۱۴۰۱، ۱۰۸)

۶- بحث و بررسی

فرضیه اول: انتظار می رود پارامترهای اقتصادی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.

جدول ۲: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	p
عوامل اقتصادی در فضاهای شهر	۳/۶۹	۰/۸۷	۰/۷۹۸	۰/۵۶۸
توسعه پایداری شهری	۳/۲۲	۰/۹۴	۰/۸۶	۰/۶۱

آزمون کولموگروف اسمیرنوف عوامل اقتصادی در فضاهای شهر معنادار می باشد. بنابراین داده‌ها دارای توزیع نرمالی است و می‌توان از تحلیل‌های پارامتریک برای آن استفاده کرد.

جدول ۳: ضریب همبستگی بین عوامل اقتصادی در فضاهای شهر و توسعه پایداری شهری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

متغیرملاک	متغیر پیش‌بین	توسعه پایداری شهری
عوامل اقتصادی در فضاهای شهر	ضریب همبستگی	۰/۳۹ **
	سطح معناداری	۰/۰۰۵
	تعداد	۳۸۰
ضریب همبستگی ضریب تعیین		$R=۰/۳۹۹$ $R^2=۰/۱۳۱$

بر اساس اطلاعات جدول (۳) بین عوامل اقتصادی در فضاهای شهر با توسعه پایداری شهری سطح ۰/۰۰۵ رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معناداری کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد. همچنین مقدار این رابطه برای متغیرها برابر با ۰/۳۹ می‌باشد. بنابراین هر چه عوامل اقتصادی در فضاهای شهر بالاتر باشد، توسعه پایداری شهری افزایش بیشتری دارد. فرضیه دوم: انتظار می‌رود پارامترهای تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.

جدول ۴: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	p
تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر	۳/۴۸	۰/۹۵	۰/۶۹۵	۰/۴۵۱
توسعه پایداری شهری	۲/۷۸	۰/۹۱	۰/۹۶	۰/۹۶

آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای نمره تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر معنادار می‌باشد و بنابراین داده‌ها دارای توزیع نرمالی است و می‌توان از تحلیل‌های پارامتریک برای آن استفاده کرد.

جدول ۵: ضریب همبستگی بین تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر با توسعه پایداری شهری

متغیرملاک	متغیر پیش‌بین
توسعه پایداری شهری	توسعه پایداری شهری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۰/۴۷ **	ضریب همبستگی	تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر
۰/۰۰۳	سطح معناداری	
۳۸۰	تعداد	
$R=0/470$ $R^2=0/236$	ضریب همبستگی ضریب تعیین	

بر اساس اطلاعات جدول (۵) بین تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر با توسعه پایداری شهری در سطح ۰/۰۰۳ رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد. همچنین مقدار این رابطه برای متغیرها برابر با ۰/۴۷ می باشد. بنابراین هر چه تعاملات اجتماعی در فضاهای شهر بیشتر باشد، میزان توسعه پایداری شهری نیز افزایش می یابد.

فرضیه سوم: انتظار می رود پارامترهای اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.

جدول ۶: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	P
عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر	۳/۷۸	۰/۹۶	۰/۸۱۳	۰/۵۷۷
توسعه پایداری شهری	۳/۵۵	۰/۷۲	۰/۶۸۰	۰/۴۹۰

آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای نمره متغیرهای مورد بررسی معنادار می باشد. بنابراین داده ها دارای توزیع نرمالی است و می توان از تحلیل های پارامتریک برای آن استفاده کرد.

جدول ۷: ضریب همبستگی بین عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	
عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر	ضریب همبستگی	توسعه پایداری شهری
	۰/۳۴ **	
	سطح معناداری	۰/۰۰۳

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۳۸۰	تعداد	
$R=۰/۳۴۹$ $R^2=۰/۱۲۸$		ضریب همبستگی ضریب تعیین

بر اساس اطلاعات جدول (۷) بین عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر با توسعه پایداری شهری در سطح ۰/۰۰۳ رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد. همچنین مقدار این رابطه برای متغیرها برابر با ۰/۳۴ می باشد. بنابراین هر چه میزان عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر مثبت تر باشد، میزان توسعه پایداری شهری هم افزایش می یابد.

فرضیه چهارم: انتظار می رود پارامترهای محیطی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری تاثیر گذار باشند.

جدول ۸: آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده ها

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	Z کولموگروف اسمیرنوف	p
عوامل محیطی در فضاهای شهر	۳/۸۳	۰/۹۳	۰/۸۱۲	۰/۵۸۲
توسعه پایداری شهری	۳/۶۰	۰/۷۷	۰/۶۸۵	۰/۴۹۵

آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای نمره متغیرهای مورد بررسی معنادار می باشد. بنابراین داده ها دارای توزیع نرمالی است و می توان از تحلیل های پارامتریک برای آن استفاده کرد.

جدول ۸: ضریب همبستگی بین عوامل اجتماعی، روحی و روانی در فضاهای شهر بر توسعه پایداری شهری

متغیر ملاک	متغیر پیش بین	ضریب همبستگی
عوامل محیطی در فضاهای شهر	توسعه پایداری شهری	۰/۴۰**
	سطح معناداری	۰/۰۰۳
	تعداد	۳۸۰
ضریب همبستگی ضریب تعیین		$R=۰/۴۰۹$ $R^2=۰/۱۳۰$

بر اساس اطلاعات جدول (۸) بین عوامل محیطی در فضاهای شهر در فضاهای شهر با توسعه پایداری شهری در سطح ۰/۰۰۳ رابطه معناداری وجود دارد، زیرا سطح معناداری کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد. همچنین مقدار این رابطه برای متغیرها برابر با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۰/۴۰ می‌باشد. بنابراین هر چه میزان عوامل محیطی در فضاهای شهر در فضاهای شهر مثبت تر باشد، میزان توسعه پایداری شهری هم افزایش می‌یابد.

۷_ جمع بندی یافته‌های تحقیق

افت کیفیت زندگی در مادر شهرهای کشورمان به دلیل تراکم بیش از حد جمعیت و فعالیت در آنان، ایجاد شده است. باید توجه داشت فضاهای عمومی شهری آینه زندگی و فعالیت های مردمان هر شهر در هر دوره ای می باشند. به بیان دیگر رابطه تنگاتنگی میان توسعه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی یک شهر و فضاهای عمومی آن وجود دارد. چرا که در این فضاهاست که مناسبات چهره به چهره، اجتماعات سیاسی و مراسم و جشن های عمومی رخ می دهد.

مبحث توسعه پایدار برای شهرها به عنوان مقوله ای اجتناب ناپذیر و با خارج شدن از حوزه بحث علمی صرف، به صورت اخلاق ظاهر شده است. بهتر است تفکر و نحوه نگرش نسبت به انسان و طبیعت تغییر پیدا کند. با کنار گذاشتن خرد ابزاری و جهت گیری انتقادی نسبت به رویکرد آن و یاری گرفتن از عقلانیت ارتباطی می توان هم از فضای شهری، تعریفی مناسب ارایه داد و هم از توسعه پایدار که در اینجا تحت عنوان "پارادایم ارتباط" معرفی شد. در پژوهش حاضر با بهره گیری از نظریات گوناگون مرتبط با کیفیت محیط در طراحی و برنامه ریزی شهری و همچنین مسائل و مشکلات شهرهای جدید در ایران، معیارهای اصلی موثر بر کیفیت فضاهای عمومی شهری برای بررسی چهار فرضیه در منطقه ۱ شهر شیراز انتخاب شدند. پس از جمع آوری داده ها و تحلیل های آماری فرضیات پژوهش تأیید و اهداف کلی یعنی شناسایی مولفه های موثر بر کیفیت محیط در فضاهای عمومی شهری، ارزیابی میزان کیفیت محیط در فضاهای عمومی شهر در منطقه ۱ شهر شیراز گردیدند. بر پایه مطالعات صورت گرفته و نتایج به دست آمده می توان راهکارهایی به ترتیب زیر را برای افزایش کیفیت فضاهای عمومی شهری پیشنهاد نمود:

- برقراری امنیت اجتماعی در فضاهای عمومی پارک ها میدان ها خیابان ها و پیاده روها)
- توجه و هماهنگی بین فضاهای عمومی شهر پارک ها میدان، ها خیابان ها و پیاده روها (با هویت فرهنگی و تاریخی شهروندان در محدوده مورد مطالعه.
- ساماندهی فضاهای تفریحی و فراهم کردن امکانات در آن فضاها و دسترسی در تمامی نواحی شهر.
- توجه به هویت تاریخی شهر و شرایط فرهنگی و اجتماعی کنونی شهروندان.
- ساماندهی وضعیت معابر و پیاده روها از نظر کیفیت (کف سازی و عرض، آسفالت و جدول در تمامی نواحی شهر با اولویت نواحی غیر برخوردار.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ساماندهی ورودی ها ، میداین ، خیابان ها و معابر و فضاهای عمومی در راستای کارایی بهتر و ارتقای کیفیت زندگی.
- ایجاد امکانات بهداشت و درمان و آموزشی و ورزشی و دسترسی به آنها در تمامی نواحی شهر.
- ساماندهی وضعیت اماکن مذهبی و دسترسی به آنها در تمامی نواحی شهر.
- توجه به محیط زیست شهری و فرهنگ سازی مشارکت و همکاری مردم.

۸_ منبع:

- ۱- دفتر برنامه و بودجه، ۱۴۰۱، " محله بندی شهر شیراز با رویکرد توسعه همگون و متوازن"، ، معاونت برنامه ریزی و توسعه سرمایه انسانی، شهرداری شیراز، ویراست اول.
- ۲- هابرماس، یورگن (۲۰۱۷)، " بحران مشروعیت"، ترجمه: یلدازین علی و جهانگیر معینی. ۱۳۸۱. تهران: انتشارات گام نو.
- ۳- Adams, B. (۲۰۲۲). Sustainable development and the greening of development theory. In 'Beyond the Impasse- New direction in development theory.' Edited by Schuurman, F. J. London : Zed Books. ۲۰۷:۲۲۲.
- ۴- Biddulph , M. (۲۰۱۷). introduction to residential layout. London: Architectural press.
- ۵- Hillier, J. (۲۰۲۲). *Shadows of Power: An Allegory of Prudence in Land-Use Planning*, Sydney: Rutledge.
- ۶- Luke, T. W. (۲۰۱۵). Neither sustainable nor development: Reconsidering sustainability in development. *Sustainable Development*, ۱۳:۲۲۸:۲۳۸.
- ۷- World Commission on Environment and Development (WCED). (۲۰۱۶). *Our common future*. Oxford, UK: Oxford University Press.